

GERMÀNIC, PARE DE CALÍGULA

[1] Germànic, pare de Gai Cèsar, fill de Drus i d'Antònia la Menor, adoptat per Tiberi, el seu oncle patern,¹ exercí la qüestura cinc anys abans del que era permès per les lleis, i tot seguit el consolat. Fou enviat després a l'exèrcit de la Germània i, en anunciar-se la mort d'August, quan totes les legions s'obstinaven a refusar Tiberi com a emperador i li oferien a ell el govern de l'estat, les mantingué a ratlla, no se sap si per pietat filial o més aviat per disciplina. Seguidament derrotà l'enemic i rebé els honors del triomf. 2. A continuació fou nomenat cònsol per segona vegada; però, abans d'assumir el càrrec, se'l forçà a marxar de Roma amb la missió de posar ordre a l'Orient.² Després d'haver derrotat el rei d'Armènia i d'haver reduït la Capadòcia a la condició de província, morí d'una llarga malaltia a Antioquia, als trenta-tres anys d'edat,³ no sense que planessin sospites d'enverinament. Car, a més d'uns blaus que li cobrien tot el cos i de la bromera que li sortia de la boca, el seu cor, després de la incineració, es trobà intacte entre els ossos, i es creu que aquest òrgan, per la seva especial contextura, no pot ser consumit pel foc si està impregnat de verí.⁴ [2] Se suposà llavors que morí per les males arts de Tiberi, i que actuà

com a còmplice i agent Gneu Pisó, que era al capdavant del govern de Síria en aquell mateix temps. Pisó, disposat a enfrontar-se obertament, com si fos quelcom inevitable, sia amb el pare sia amb el fill, infligí a Germànic, fins i tot quan estava malalt, els més greus ultratges de paraula i d'obra sense cap mirament. Per això, quan retornà a Roma, anà de poc que el poble no l'espedacés, i el senat el condemnà a mort.⁵

[3] Germànic, com és ben sabut, reunia totes les qualitats físiques i espirituals en un grau com mai ningú no ha arribat a assolir: una bellesa i una fortalesa extraordinàries, un talent excepcional per a l'eloqüència i la cultura tant gregues com llatines, una cordialitat natural i un afany admirable i eficaç per procurar-se la simpatia de la gent i guanyar-se'n l'afecte. No s'adeien gaire amb la seva bona planta les cames tan primes que tenia, però a poc a poc va anar enfortint-les a còpia de muntar a cavall després dels àpats. Moltes vegades va abatre els enemics en el combat cos a cos. 2. Defensà causes judicials fins i tot després d'haver obtingut el triomf⁶ i, entre altres mostres dels seus interessos literaris, ens ha deixat també unes comèdies escrites en grec. Tant en privat com en públic, es comportava com un ciutadà més, visitant les ciutats lliures i les federades sense portar lictors.⁷ On sigui que es trobés, si s'assabentava que hi havia sepulcres d'homes il·lustres, hi feia ofrenes als seus manes. Quan hagué d'enterrar en una única tomba les restes disperses, de molt temps ençà, dels soldats morts en la desfeta de

Varus, ell fou el primer a anar a recollir-les amb les seves mans i a traslladar-les.⁸ 3. Àdhuc amb els seus detractors, fossin qui fossin i per greu que fos l'ofensa, es mostrà molt amesurat i tolerant; per exemple, no volgué enfadar-se amb Pisó, per bé que aquest es dedicava a anul·lar els seus decrets i a maltractar els seus clients, fins que descobrí que emprava contra ell fins i tot metzines i malefics, i ni tan sols llavors va anar més enllà de retirar-li l'amistat, segons el costum dels avantpassats, i d'encomanar als seus familiars que en prenguessin venjança si li passava res.

[4] Obtingué un fruit esplèndid de les seves virtuts: era tan apreciat i estimat pels seus que August —deixo de banda els altres parents— va estar molt de temps dubtant si el designava el seu successor, i, a la fi, va fer que l'adoptés Tiberi. Gaudí de tanta popularitat que, segons expliquen molts autors, en més d'una ocasió, en arribar a un lloc o en anar-se'n, la seva vida va córrer perill per la munió de gent que acudia a rebre'l o a acomiadar-lo. També conten que, quan retornà de la Germània, després d'haver sufocat la rebel·lió, totes les cohorts pretorianes sortiren al seu encontre, tot i que havia estat ordenat que hi anessin només dues, i que el poble romà, sense distinció de sexe, edat o classe social, s'abocà a la via fins a la vintena pedra mil·liar.⁹

[5] Ara bé, les més importants i més vehements mostres d'estima envers ell es manifestaren quan va morir i després de la seva mort. El dia del seu traspàs, ape-

dregaren els temples i abateren els altars dels déus; alguns llençaren al carrer els seus lars familiars o abandonaren els seus nadons. I encara més: diuen que fins i tot els bàrbars, tant els qui estaven en guerra entre ells com els qui ho estaven contra nosaltres, acordaren una treva, com si es tractés d'un dol familiar i compartit; que alguns reietons es van tallar la barba i van fer rapar el cap de les seves dones com a senyal de la seva profunda tristesa, i que fins i tot el rei de reis¹⁰ es va abstenir d'anar a caçar i de banquetejar amb els seus prohoms, cosa que, entre els parts, equival a la suspensió de totes les activitats públiques.

[6] A Roma, la població, trasbalsada i afligida per les primeres notícies de la malaltia, esperava més informació; ja al vespre, de manera imprevista, no se sap qui va fer córrer el rumor que Germànic finalment s'havia recuperat. Aleshores tots van acudir en massa al Capitoli amb torxes i víctimes, van estar a punt d'arrencar les portes del temple amb l'afany de complir les seves promeses, i van despertar Tiberi amb els seus crits d'alegria i amb uns càntics que se sentien pertot arreu:

«Roma està salvada, la pàtria està salvada, Germànic està salvat.»

2. I, quan a la fi va arribar la fatal nova que era mort, no hi va haver cap mena de consol ni cap mena d'edicte que pogués contenir el dol del poble, que es va perllongar

fins i tot durant les festes de desembre.¹¹ L'horror dels anys següents va créixer també la glòria i l'enyorança del difunt, ja que tots creien, no pas sense raó, que el respecte i la por que infonia Germànic en Tiberi havien reprimit la crueltat de l'emperador, que ben aviat es desfermà.

[7] Germànic va contreure matrimoni amb Agripina, filla de Marc Agripa i de Júlia, i en va tenir nou fills. En va perdre dos quan encara eren nadons, i un tercer que ja era un noi et d'una alegria desbordant. Lívia va fer consagrar una imatge seva, sota l'aparença de Cupido, al temple de Venus Capitolina; August la va col·locar a la seva cambra i, cada vegada que hi entrava, li feia un petó. Els altres fills van sobreviure al pare: tres noies, Agripina, Drusilla i Livilla,¹² nascudes en tres anys consecutius, i tres nois, Neró, Drus i Gai Cèsar. Neró i Drus van ser declarats enemics públics pel senat arran d'una acusació de Tiberi.¹³

NAIXEMENT I PRIMERS ANYS DE CALÍGULA; CALÍGULA I TIBERI

[8] Gai Cèsar va néixer el dia abans de les calendes de setembre, essent cònsols el seu pare i Gai Fonteï Capitó.¹⁴ No se sap del cert on va néixer, ja que les fonts ens han transmès diferents versions. Gneu Lèntul Getúlic escriu que va venir al món a Tíbur; Plini Segon, però,

diu que al país dels tràvers, al llogaret d'Ambitarvi, més enllà de Confluents,¹⁵ i, a més, addueix com a prova que en aquest indret es mostren al públic uns altars amb la següent inscripció: PEL PART D'AGRIPINA. Uns versos que es van popularitzar més tard, quan ja era emperador, indiquen que va veure la llum als quarters d'hivern de les legions:

«Nascut a un campament, criat entre els soldats del seu pare,
això ja era presagi del seu destí de príncep.»

2. Jo, per la meua banda, he trobat a les actes oficials que va néixer a Anci.¹⁶ Plini rebutja l'afirmació de Getúlic, acusant-lo d'haver mentit per adulació a fi de poder incloure, en les lloances a un príncep jove i àvid de glòria, el detall d'haver nascut en una ciutat consagrada a Hèrcules;¹⁷ li retreu, a més, haver divulgat aquesta mentida amb gran descaradura, aprofitant-se del fet que, gairebé un any abans, havia nascut a Tíbur un fill de Germànic, anomenat també Gai Cèsar, a qui ja ens hem referit abans¹⁸ quan hem fet esment de la seva adorable infantesa i de la seva mort prematura. 3. La teoria de Plini, però, queda refutada per la cronologia, atès que els qui han escrit sobre August convenen que Germànic va ser enviat a la Gàl·lia després del seu consolat, quan ja havia nascut Gai.¹⁹ I la inscripció de l'altar tampoc no podria reforçar en absolut la tesi de Plini, per tal com Agripina donà a llum dues filles en aquest territori, i s'anomena *puerperium*